

Prediction of Difficulty in Emotional Adjustment Based on Spiritual Intelligence among Criminals at Mashhad Prison

Seyedeh Maryam Moshirian Farahi¹, Ali Ghanaei Chamanabad², Mohammad Javad Asghari Ebrahimabad³, Seyed Mohammad Mahdi Moshirian Farahi^{4*}, Mostafa Najmi⁵, Hamed Ghafarian Moslemi⁵, Mohammad Mohammad Doost⁶

- 1- PhD Student in Psychology, Department of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
- 2- Assistant Professor, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
- 3- Assistant Professor, Faculty of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
- 4- MA Student in Psychology, Department of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
- 5- MA of Psychology, Department of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran
- 6- MD, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

*Corresponding Author:
Seyed Mohammad Mahdi Moshirian Farahi
Department of Education and Psychology, Ferdowsi University of Mashhad, Mashhad, Iran

E-mail:
moshirianfarahi@stu.um.ac.ir

Received: 1 Des 2014
Revised: 17 Sep 2015
Accepted: 21 Sep 2015

Abstract

Background and Purpose: Considering the increased rate of crimes and the attributed damages in societies, determining the factors, which enhance or prevent crime, is a vital issue in the field of psychology. Therefore, the aim of this study was to investigate the relationship between spiritual intelligence and difficulty in emotional adjustment.

Materials and Methods: In this descriptive, correlational study, a total of 70 prisoners were randomly recruited from Mashhad Prison in 2014. Data collection tools included questionnaires on emotional adjustment difficulty and spiritual intelligence. For data analysis, descriptive statistics were calculated, and Pearson's correlation test, analysis of variance, and path analysis were performed.

Results: The results showed a significant negative relationship between difficulty in emotional adjustment and components of spiritual intelligence ($P < 0.01$). The results of path analysis showed that "understanding and communicating with the source of universe" could directly affect difficulty in emotional adjustment. Also, "spiritual life or relying on the inner core" affected emotional adjustment. Additionally, the second component of spiritual intelligence (spiritual life or relying on the inner core) could directly or indirectly predict the difficulty of emotional adjustment; this causal relationship was statistically significant.

Conclusion: Based on the findings, we can conclude that spirituality and emotional adjustment can be regarded as important factors in an individual's adaptation with stress-inducing factors and may influence crime prevention. Generally, spirituality could predict the decline in emotional adjustment difficulty.

Keywords: Criminal, Emotional adjustment difficulty, Emotional self-adjustment, Spiritual intelligence

پیش‌بینی دشواری تنظیم هیجان با توجه به هوش معنوی در مجرمین زندان مشهد

سیده‌مریم مشیریان فراچی^۱، علی غنایی چمن‌آباد^۲، محمدجواد اصغری ابراهیم‌آباد^۳، سیدمحمد مهدی مشیریان فراچی^{۴*}،مصطفی نجمی^۵، حامد غفاریان مسلمی^۵، محمد محمد دوست^۶

چکیده

سابقه و هدف: با توجه به افزایش جرم و جنایت و آسیب‌های وارده ناشی از جرم در جامعه، بررسی عللی که افراد را مستعد ارتکاب جرم می‌کند و یا از وقوع آن جلوگیری می‌کند، در حیطه‌ی علم روانشناسی موضوع حیاتی می‌باشد؛ بنابراین هدف از انجام این پژوهش بررسی رابطه‌ی هوش معنوی با دشواری تنظیم هیجان در مجرمین می‌باشد.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی و حجم نمونه ۷۰ نفر بود که به‌صورت تصادفی از مجرمین زندان مشهد در سال ۱۳۹۳ انتخاب شدند. ابزارهای پژوهش پرسشنامه دشواری تنظیم هیجان و هوش معنوی و آزمون‌های مورد استفاده در تحلیل داده‌ها شاخص‌های توصیفی، ضریب همبستگی پیرسون، تحلیل واریانس، تحلیل مسیر و در نهایت ایجاد مدل ساختاری بودند.

یافته‌ها: بین دشواری تنظیم هیجان و مؤلفه‌های هوش معنوی رابطه‌ی منفی معناداری وجود داشت ($P < 0/01$). نتایج تحلیل مسیر نشان داد که درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی به‌طور مستقیم بر دشواری تنظیم هیجان تأثیر می‌گذارد، زندگی معنوی هسته‌ی درونی نیز بر دشواری تنظیم هیجان تأثیر می‌گذارد. عامل دوم هوش معنوی (زندگی معنوی هسته‌ی درونی) در مجموع به‌طور مستقیم و غیرمستقیم می‌تواند پیش‌بینی‌کننده دشواری تنظیم هیجان باشد که این روابط علت و معلولی در سطح معناداری می‌باشد.

استنتاج: با توجه به یافته‌ها می‌توان نتیجه گرفت که معنویت و تنظیم هیجانی، عامل مهمی در سازگاری افراد در مقابل عوامل فشارزا است و در پیشگیری از ارتکاب به جرم مؤثر می‌باشد. به‌طور کلی معنویت پیش‌بینی‌کننده‌ی کاهش دشواری فرد در تنظیم هیجانی است.

واژه‌های کلیدی: خودتنظیمی هیجانی، دشواری تنظیم هیجان، مجرمین، هوش معنوی

- ۱- دانشجوی دکتری، روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
- ۲- استادیار، گروه علوم تربیتی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
- ۳- استادیار، گروه روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
- ۴- دانشجوی کارشناسی ارشد، روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
- ۵- کارشناسی ارشد، روانشناسی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
- ۶- دکتری حرفه‌ای، پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

* مؤلف مسئول: سید محمد مهدی مشیریان فراچی
مشهد، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

E-mail:
moshirianfarahi@stu.um.ac.ir

دریافت: ۱۰ آذر ۱۳۹۳

اصلاحات: ۲۶ شهریور ۱۳۹۴

پذیرش: ۳۰ شهریور ۱۳۹۴

مقدمه

می‌گیرد؛ از جمله: قتل، دزدی، گروگان‌گیری و ... که به احتمال زیاد تمام آن‌ها به دلیل مشکلات اقتصادی،

یکی از آسیب‌های اجتماعی در دنیای امروز، جرم و جنایت است. جرم و جنایت شاخه‌های زیادی را در بر

هیجان‌های فردی متناسب با الزامات موقعیت‌های خاص است. دیویدسون (Davidson) و اکمن (Ekman) نیز برای خودتنظیمی هیجانی نوعی نقش سازگارانه تکاملی قائل هستند (۴-۶). خودتنظیمی هیجانی، تمایل به کنترل حالت‌های درونی، کنترل تکانه‌ها و رفتارها و انطباق آن با معیارها برای رسیدن به هدف می‌باشد. خودتنظیمی هیجانی شامل فرایندهایی است که به‌وسیله‌ی آن، مردم هیجان‌ات خود را و نیز چگونگی و ابراز آن‌ها را تحت‌تأثیر قرار می‌دهند (۴). این توانمندی یا ویژگی نقش قابل‌توجهی در بهزیستی و سلامت روان دارد و لازم است به خوبی شناسایی شود و عوامل و پیامدهای آن مورد بررسی قرار گیرد.

یکی از مؤلفه‌های روانشناختی مورد بررسی ما که نقش مهمی در هیجان‌ات دارد هوش معنوی است؛ چراکه طبق پژوهش راس (Ross) بین هوش معنوی و هوش هیجانی رابطه‌ی معناداری وجود دارد. با توجه به اینکه یکی از مؤلفه‌های اساسی هوش هیجانی، خودتنظیمی هیجانی است؛ در نتیجه بررسی توانایی هوش معنوی در تنظیم هیجان‌ات مجرمین، مسأله‌ای اساسی است (۷).

هوش معنوی یکی از مفاهیم مربوط به حوزه دین و معنویت است که به‌تازگی مورد توجه انسان قرار گرفته و در حال توسعه است (۸). ایمونز (Emmons) عنوان کرد که هوش معنوی مجموعه‌ای از توانایی‌ها برای بهره‌گیری از منابع دینی و معنوی می‌باشد. هوش معنوی سازه‌های هوش و معنویت را در یک سازه ترکیب می‌کند؛ درحالی که معنویت جستجو برای یافتن عناصر مقدس، معنایابی، هوشیاری بالا و تعالی است. درواقع هوش معنوی توانایی برای استفاده از چنین موضوعاتی است که می‌تواند کارکرد و سازگاری فرد را پیش‌بینی کند و منجر به تولیدات و نتایج ارزشمندی گردد (۹). گین (Gain) و پورهیت (Purohit) هوش معنوی را توانایی تجربه‌شده‌ای می‌دانند که به افراد امکان دستیابی به دانش و فهم بیشتر را می‌دهد و زمینه را برای رسیدن به کمال و ترقی در زندگی فراهم می‌سازد (۱۰).

الکینس (Elkins) و کاوندیش (Cavendish)

اجتماعی و روانشناختی است. به‌همین دلیل شاخه‌ای از روانشناسی به نام روانشناسی جنائی به‌منظور علت‌یابی روانشناختی آسیب‌های اجتماعی پدید آمد. یکی از مباحث مهم در روانشناسی، مؤلفه‌هایی همچون هوش معنوی و تنظیم هیجان‌ات می‌باشد که به‌عنوان یک عامل درونی است و به‌وسیله‌ی آن می‌توان در مقابل مشکلات ایستادگی نموده و راه‌های صحیح برای مقابله با مشکلات را انتخاب کرد. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید: "لِكَيْلًا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ، تا بر آنچه از دست شما رفته اندوهگین نشوید و به [سبب] آنچه به شما داده است شادمانی نکنید، و خدا هیچ خودپسند فخرفروشی را دوست ندارد". همچنین در آیه‌ای دیگر می‌فرماید: "الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ، همانان که در فراخی و تنگی انفاق می‌کنند و خشم خود را فرو می‌برند و از مردم در می‌گذرند و خداوند نیکوکاران را دوست دارد" (۱).

یکی از مهم‌ترین قابلیت‌های فردی، توانایی در کنترل هیجان‌ات خود است که باید آموخته شود. تنظیم هیجان به‌عنوان فرآیند آغاز، حفظ، تعدیل و یا تغییر در بروز، شدت یا استمرار احساس درونی و هیجان مرتبط با فرآیندهای اجتماعی-روانی، فیزیکی در به انجام رساندن اهداف فرد تعریف می‌شود. درواقع تنظیم هیجان تنها سرکوب هیجان‌ات نیست و شخص نباید همیشه در یک حالت آرام و ساکن از برانگیختگی هیجانی قرار داشته باشد؛ بلکه شامل فرآیندهای نظارت و تغییر تجربیات هیجانی شخص است (۲). هیجان‌ات دارای کیفیت بالایی هستند و می‌توانند باعث واکنش مثبت یا منفی در افراد شوند؛ به‌طوری که اگر متناسب با موقعیت و شرایط باشند، سبب واکنش مثبت و در غیر این صورت سبب واکنش منفی می‌شود. بنابراین زمانی که هیجان‌ات شدید یا طولانی می‌شوند و یا با شرایط سازگار نیستند نیاز به تنظیم است (۳).

به باور هافمن (Hofmann) یکی از مهم‌ترین قابلیت‌های انسان‌ها، توانایی تنظیم و سازگاری

است که از نظر روانشناختی جای بحث و پژوهش دارد؛ بنابراین هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی هوش معنوی با دشواری تنظیم هیجان در مجرمین و همچنین بررسی مدل ساختاری عوامل و مقیاس‌های هوش معنوی با دشواری تنظیم هیجان می‌باشد.

سؤال پژوهش این است که آیا هوش معنوی با دشواری تنظیم هیجان رابطه دارد؟ و همچنین آیا هوش معنوی در مدل ساختاری می‌تواند علت خوبی برای دشواری تنظیم هیجان باشد؟

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر از نوع توصیفی-همبستگی می‌باشد که در سال ۱۳۹۳ بر روی مجرمین زندان شهر مشهد انجام شد. حجم نمونه ۷۰ نفر بود که به صورت تصادفی انتخاب شدند. دلیل انتخاب حجم نمونه در این پژوهش محدودیت در دسترس بودن نمونه بود. ملاک ورود به این پژوهش: فرد، مرتکب جرم غیر از جرمین مرتبط به مواد مخدر و الکل شده و فرد مجرم بیش از یک سال در زندان باشد. شرایط خروج از این پژوهش: فرد مورد آزمون به سؤالات بیش از یک گزینه جواب دهد و یا پرسشنامه‌ها را به درستی تکمیل نکند. جهت رعایت اصول اخلاقی حرفه‌ای پژوهش از تمامی شرکت‌کنندگان رضایت‌نامه کتبی اخذ شد.

در پژوهش حاضر برای گردآوری داده‌ها از دو پرسشنامه‌ی هوش معنوی و دشواری تنظیم هیجانی و به روش میدانی استفاده شد. توزیع پرسشنامه‌ها به صورت حضوری انجام گرفت. قبل از توزیع پرسشنامه‌ها به داوطلبین اطمینان خاطر داده شد، نتایج حاصل از این پژوهش هیچ‌گونه نفع یا ضرری برای آن‌ها ندارد و اطلاعات به دست آمده محرمانه باقی خواهد ماند. ابتدا پرسشنامه‌ها بین شرکت‌کنندگان توزیع شد و توضیحاتی در مورد نحوه‌ی پاسخ‌دهی به آن‌ها داده شد. پس از تکمیل پرسشنامه‌ها، پاسخ‌ها مورد تفسیر و نمره‌گذاری قرار گرفتند و سپس داده‌های جمع‌آوری شده به نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۹ وارد شدند. تحلیل داده‌ها با استفاده از

معتقدند معنویت عاملی برای معنا بخشیدن به زندگی است و به وسیله‌ی آن می‌توان رفتارهای عقلانی و منطقی را انتخاب کرد (۱۱). همچنین ایمونز عقیده دارد هوش معنوی، معیارهای پذیرفته‌شده‌ی هوش را که توسط دانشمندانی همچون گاردنر (Gardner) و مایر (Meyer) مطرح شده است، فراهم می‌کند. او برخلاف بعضی از دانشمندان که هوش معنوی را تنها مناسب حل مسائل وجودی و اخلاقی می‌دانند، بر بکارگیری هوش معنوی برای حل مسائل روزمره علاوه بر مسائل اساسی‌تر زندگی تأکید می‌کند (۱۲).

اسمیت (Smith) نشان داد لازمه‌ی سازگاری با محیط، هوش معنوی است و افرادی که هوش معنوی بالاتری دارند، در مقابل فشارهای زندگی توان سازگاری بهتری دارند. همچنین وی معتقد است، هوش معنوی در چند بعد همچون تجربه‌های مذهبی، مقابله‌گری با استرس، داشتن هدف‌های مشخص در زندگی، تمایل به مکان‌های مقدس و تأثیر مذهب بر عملکرد و رفتارهای فرد قابل بررسی و مهم می‌باشد. تمام این مؤلفه‌ها اصولی است که براساس آن فرد می‌تواند در مقابل فشارهای زندگی و مسائلی که در پیش دارد، ایستادگی کند و کارهایی را که موجب آسیب در فرد و جامعه شود، انجام ندهد (۱۳).

پژوهش‌های متعددی نشان دادند بین خودتنظیمی هیجان و هوش معنوی رابطه وجود دارد. از جمله آن‌ها الکنس و کاوندیش نشان دادند بین هوش هیجانی و هوش معنوی رابطه‌ی معناداری وجود دارد (۱۱). همچنین راس، تامپسون (Thompson) نشان دادند بین هیجان‌ات و هوش معنوی رابطه‌ی معناداری وجود دارد (۷، ۱۴). علاوه بر آن گرانچار (Geranchar) نشان داد که اخلاق و مذهب راهنمای هوش هیجانی است. در پژوهشی صیادی‌توانلو و همکاران نشان دادند که بین هوش هیجانی و اعتقادات مذهبی رابطه‌ی مثبت و معناداری وجود دارد (۱۵، ۱۶).

با توجه به افزایش جرم و جنایت و آسیب‌های وارده ناشی از جرم در جامعه، سبب‌شناسی وقوع جرم مسأله‌ای

- اطمینان دادن به آزمودنی‌ها نسبت به محرمانه ماندن پاسخ‌های آن‌ها
- ارائه خلاصه‌ای از نتیجه‌ی پژوهش به آزمودنی‌ها پس از اتمام کار

یافته‌ها

میانگین سنی ۷۰ نمونه مورد مطالعه، ۳۶/۵۲ و انحراف معیار ۸/۴۹ بود. با توجه به نتایج شاخص‌های توصیفی در جدول ۱، میانگین نمره کل دشواری تنظیم هیجان ۱۰۵/۸۷ و انحراف معیار آن ۱۹/۲۷ به دست آمد. باید در نظر داشت که هرچه نمره کل خودتنظیمی هیجانی بالاتر برود، نشان‌دهنده‌ی دشوارتر بودن تنظیم هیجانی است. میانگین مقیاس اول هوش معنوی یعنی درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی ۴۶/۳۱ و انحراف معیار آن ۱۱/۶۳ و میانگین و انحراف معیار عامل دوم هوش معنوی یعنی زندگی معنوی هسته‌ی درونی به ترتیب ۵۳/۷۷ و ۱۷/۴۹ به دست آمد.

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود، بین درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی و عدم پذیرش پاسخ هیجان، دشواری دست زدن به رفتار هدفمند، دشواری کنترل تکانه، دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجان و نمره کل دشواری تنظیم هیجان رابطه‌ی منفی

جدول ۱: شاخص‌های توصیفی خودتنظیمی هیجان و هوش

معنوی		متغیر
میانگین	انحراف معیار	
۱۸/۵۷	۶/۱۰	عدم پذیرش پاسخ هیجان
۱۵/۸۵	۴/۴۲	دشواری دست زدن به رفتار هدفمند
۱۷/۱۵	۴/۲۰	دشواری کنترل تکانه
۱۸/۳۸	۴/۵۸	فقدان آگاهی هیجان
۲۲/۵۰	۵/۹۹	دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجان
۱۲/۴۰	۳/۱۶	فقدان شفافیت هیجان
۱۰۵/۸۷	۱۹/۲۷	نمره کل دشواری تنظیم هیجان
۴۶/۳۱	۱۱/۶۳	درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی
۵۳/۷۷	۱۷/۴۹	زندگی معنوی هسته‌ی درونی

شاخص‌های توصیفی، همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و واریانس انجام گرفت.

پرسشنامه دشواری تنظیم هیجان: این پرسشنامه شامل ۳۶ سؤال و ۶ خرده‌مقیاس می‌باشد. خرده‌مقیاس‌های این پرسشنامه شامل: عدم پذیرش پاسخ‌های هیجانی، دشواری دست زدن به رفتار هدفمند، دشواری کنترل تکانه، فقدان آگاهی هیجان، دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجان و فقدان شفافیت هیجان است. پایایی درونی کلی برابر با ۰/۹۳ می‌باشد و برای هر خرده‌مقیاس به ترتیب بیان شده: ۰/۸۵، ۰/۸۹، ۰/۸۶، ۰/۸۰، ۰/۸۸ و ۰/۸۴ می‌باشد. براساس بررسی پایایی درونی که توسط علوی انجام شده، همسانی درونی کل ۰/۸۶ گزارش شده است. هرچه نمره فرد بالاتر باشد نشان‌دهنده‌ی تنظیم هیجان پایین خواهد بود (۱۷).

پرسشنامه هوش معنوی: این پرسشنامه شامل ۲۹ سؤال است که توسط عبدالله‌زاده و همکاران ساخته و هنجاریابی شد. این پرسشنامه دارای دو مقیاس شامل: درک و ارتباط با سرچشمه‌ی هستی و عامل زندگی معنوی با هسته‌ی درونی می‌باشد. آلفای کرون‌باخ توسط عبدالله‌زاده و همکاران ۰/۸۹ به دست آمد و ضریب همبستگی تمام سؤالات، ۰/۳ گزارش شد (۱۸).

در این پرسشنامه برای دختران و پسران نقاط برش متفاوتی وجود دارد، به این ترتیب که برای پسران نمرات ۱۳۵ به بالا نشان‌دهنده هوش معنوی خیلی بالا، نمرات ۱۳۴-۱۲۴ معرف هوش معنوی بالا، نمرات ۱۲۳-۱۰۶ نشان‌دهنده هوش معنوی متوسط، نمرات ۱۰۵-۸۶ نشان‌دهنده هوش معنوی پایین و نمرات ۸۵ به پایین معرف هوش معنوی خیلی پایین است. در مورد دختران نمرات ۱۳۷ به بالا نشان‌دهنده هوش معنوی خیلی بالا، نمرات ۱۳۶-۱۲۹ معرف هوش معنوی بالا، نمرات ۱۲۸-۱۱۱ نشان‌دهنده هوش معنوی متوسط، نمرات ۱۱۰-۹۴ نشان‌دهنده هوش معنوی پایین و نمرات ۹۳ به پایین معرف هوش معنوی خیلی پایین است (۱۸).

ملاحظات اخلاقی

- داوطلبانه بودن حضور آزمودنی‌ها در پژوهش

توجه به تحلیل رگرسیون، دو مقیاس هوش معنوی، می‌تواند ۱۳ درصد از دشواری تنظیم هیجانی را پیش‌بینی کند.

با توجه به جدول ۴ نتایج تحلیل مسیر نشان می‌دهد، درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی به‌طور مستقیم $0/36-$ بر دشواری تنظیم هیجان تأثیر می‌گذارد، همچنین زندگی معنوی هسته‌ی درونی با رابطه غیرمستقیم $0/31-$ و به‌صورت مستقیم $0/31-$ و در مجموع $0/36-$ بر دشواری تنظیم هیجان تأثیر می‌گذارد. باید توجه داشت که درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی عامل میانجی بین زندگی معنوی هسته‌ی درونی و دشواری تنظیم هیجانی است و تأثیر آن فقط به‌صورت مستقیم خواهد بود. با توجه به یافته‌ها مدل تحلیل مسیر زیر ایجاد می‌شود.

بحث

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی رابطه‌ی بین هوش معنوی با توجه به مؤلفه‌های آن و دشواری تنظیم

و معناداری وجود دارد ($P < 0/01$)، همچنین بین درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی و فقدان آگاهی هیجان و فقدان شفافیت هیجانی رابطه‌ی معنادار و معکوس وجود دارد ($P < 0/05$). علاوه بر عامل اول هوش معنوی، بین زندگی معنوی هسته‌ی درونی و عدم پذیرش پاسخ هیجان، دشواری دست زدن به رفتار هدفمند و نمره کل دشواری تنظیم هیجان رابطه‌ی معنادار و معکوس وجود دارد ($P < 0/01$) و بین زندگی معنوی هسته‌ی درونی و دشواری کنترل تکانه، فقدان آگاهی هیجان، دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجان و فقدان شفافیت هیجان رابطه‌ی معنادار و منفی وجود دارد ($P < 0/05$).

با توجه به نتایج به‌دست آمده از تحلیل رگرسیون و واریانس مطابق جدول ۳، یافته‌ها به این شرح است: درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی $0/36-$ از واریانس دشواری تنظیم هیجان را پیش‌بینی می‌کند ($0/002$) و زندگی معنوی هسته‌ی درونی به‌عنوان عامل دوم هوش معنوی، می‌تواند $0/31-$ از واریانس دشواری تنظیم هیجانی را پیش‌بینی کند ($0/007$). همچنین با

جدول ۲: ضریب همبستگی بین دشواری تنظیم هیجان و عامل‌های هوش معنوی

متغیر	عدم پذیرش پاسخ هیجان	دشواری دست زدن به رفتار هدفمند	دشواری کنترل تکانه	فقدان آگاهی هیجان	دسترسی محدود به راهبردهای تنظیم هیجان	فقدان شفافیت هیجان	دشواری تنظیم هیجان
درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی	$0/39**$	$0/31**$	$0/34**$	$0/24*$	$0/34**$	$0/29*$	$0/36**$
زندگی معنوی هسته‌ی درونی	$0/36**$	$0/36**$	$0/29*$	$0/26*$	$0/26*$	$0/23*$	$0/31**$

$P < 0/01$ **: $P < 0/05$ *

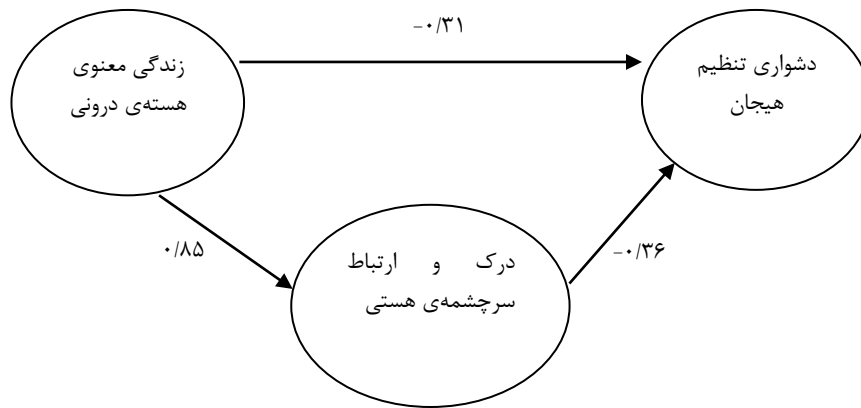
جدول ۳: تحلیل رگرسیون و مسیر خودتنظیمی هیجانی و مؤلفه‌های هوش معنوی

متغیر	β	سطح معناداری	R2
درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی با خودتنظیمی هیجانی	$0/36-$	$0/002$	$0/13$
زندگی معنوی هسته‌ی درونی با خودتنظیمی هیجانی	$0/31-$	$0/007$	$0/13$
درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی با زندگی معنوی هسته‌ی درونی	$0/85$	$0/000$	$0/72$

جدول ۴: رابطه‌ی درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی (مقیاس اول هوش معنوی) و زندگی معنوی هسته‌ی درونی

(مقیاس دوم هوش معنوی) با خودتنظیمی هیجانی

متغیر مستقل	تأثیر غیرمستقیم	تأثیر مستقیم	مجموع تأثیرات
درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی	-	$0/36-$	$0/36-$
زندگی معنوی هسته‌ی درونی	$0/31-$	$0/31-$	$0/63-$

شکل ۱: مدل تحلیل مسیر عامل‌های هوش معنوی با دشواری تنظیم هیجان

فوق، خودتنظیمی هیجانی را همچون هوش معنوی یکی از عوامل اساسی بهزیستی و کنش‌وری موفق می‌داند که نقش مهمی در سازگاری با وقایع استرس‌زای زندگی ایفا می‌کند (۲۱). یافته‌های راس، اوسوالد (Oswald)، وان‌لیوین (Van Leeuwen) و کاسولر (Cusveller)، ال‌کینس و کاوندش، مطالعات مؤسسه‌ی آگاهی‌سنجی پرودیو آمریکا، تامسون و فرامرزی و همکاران نشان دادند، بین هوش معنوی و هوش هیجانی رابطه‌ی معنادار وجود دارد (۱۴،۱۱،۷، ۲۲-۲۵) که با یافته‌های پژوهش حاضر همخوان می‌باشد. همان‌طور که یکی از مولفه‌های هوش هیجانی، خودتنظیمی هیجانی است (۲۶).

سؤال دوم که آیا مؤلفه‌های هوش معنوی می‌تواند مدل ساختاری علی خوبی برای دشواری تنظیم هیجانی باشد؟ با توجه به یافته‌های تحلیل مسیر و واریانس مورد تأیید قرار گرفت. طبق نتایج به‌دست آمده از این پژوهش، هوش معنوی در دو مؤلفه‌ی خود می‌تواند پیش‌بینی‌کننده‌ی خوبی برای دشواری تنظیم هیجان باشد، همچنین مؤلفه‌ی دوم هوش معنوی یعنی زندگی معنوی هسته‌ی درونی، به‌طور مستقیم ۳۱- درصد و به‌طور غیرمستقیم می‌تواند ۳۱- درصد از واریانس دشواری تنظیم هیجان را پیش‌بینی نماید و عامل اول هوش معنوی یعنی درک و ارتباط سرچشمه‌ی هستی به‌عنوان عامل میانجی‌گر می‌تواند به‌صورت مستقیم ۳۶- از

هیجان بود. با توجه به سؤال اول پژوهش که آیا هوش معنوی با دشواری تنظیم هیجان رابطه دارد؟ یافته‌های پژوهش نشان دادند که بین هوش معنوی در دو مؤلفه‌ی خود با دشواری تنظیم هیجانی رابطه‌ی معنادار و منفی وجود دارد، بدین معنا که اگر هوش معنوی بالاتر باشد، دشواری تنظیم هیجانی پایین‌تر خواهد بود. این یافته با پژوهش معلمی و همکاران و رضوی و همکاران که مشاهده نمودند، افراد دارای هوش معنوی و هوش هیجانی بالا، بهزیستی روانی و وضعیت سلامتی بهتری دارند، همسو می‌باشد (۲۰،۱۹). در پژوهش رضوی و همکاران انواع جرایم مورد بررسی قرار گرفتند، با توجه به پژوهش فوق به‌نظر می‌رسد که نوع جرم نیز در تبیین ویژگی‌های روانی و هیجانی مؤثر باشد؛ چراکه ضعف مجرمان در دستیابی به مؤلفه‌هایی که هوش هیجانی را می‌سازند منجر به تفاوت نوع جرم ارتكابی و سلامت روان آن‌ها می‌گردد، این ویژگی یکی از مسائلی است که در این پژوهش در نظر گرفته نشد. همچنین نمونه بررسی‌شده در پژوهش رضوی و همکاران، بر روی هر دو جنس بود و برای مقایسه‌ی گروه‌های مختلف، محل زندگی افراد را که از متغیرهای تأثیرگذار در پژوهش می‌باشد، مد نظر قرار ندادند؛ اما در پژوهش حاضر به‌طور دقیق به نقش محل زندگی مجرمان توجه شد. به‌طوری که غالب مجرمان مورد بررسی، غالباً مرتبط با یک محدوده‌ی موقعیتی بودند. پژوهش گارنفسکی (Garnefski) و همکاران همسو با یافته

اسمیت معتقد است هوش معنوی عاملی برای سازگاری در محیط‌های پرفشار می‌باشد (۱۳) و نتایج پژوهش حاضر نشان داد در صورتی که هوش معنوی در دو مؤلفه‌ی خود بالا برده شود به‌عنوان عاملی که در فرهنگ کشور ما کاربرد دارد، می‌تواند تنظیم هیجان بالایی را پیش‌بینی کند. به‌طور کلی با توجه به مطالب ذکرشده این‌طور استنباط می‌شود که هوش معنوی و معنویت سبب درک سرچشمه‌ی هستی می‌شود و دخول معنویت در زندگی عاملی برای رسیدن فرد به امید و سازگاری بهتر با وقایع زندگی می‌باشد.

از نقاط قوت این پژوهش نسبت به پژوهش‌های انجام‌شده، هماهنگی محل زندگی به‌طور دقیق میان دو گروه مجرمان و افراد عادی بود. به‌طوری که افراد عادی این پژوهش از محیطی انتخاب شدند که اغلب مجرمان نیز در این محیط زندگی می‌کردند تا به نوعی اثر شرایط محیط زندگی خنثی شود. از نقاط ضعف این پژوهش نسبت به پژوهش‌های انجام‌شده، عدم تفکیک جرم بود؛ چراکه به‌نظر می‌رسد با توجه به نوع جرم انجام‌شده، شدت هوش معنوی و تنظیم هیجانی متفاوت می‌شود. در این پژوهش گروه‌های نمونه فقط از یک جنس (مرد) بود که این نیز می‌تواند یکی از تفاوت‌های این پژوهش با پژوهش‌های دیگر باشد.

پیشنهاد می‌شود عامل تنظیم هیجان و هوش هیجانی در مناطق مختلف کشور به‌خصوص مناطقی که بیشترین شیوع جرم و جنایت را دارند، سنجیده شود و با سنجش وسیع در زمینه‌ی تنظیم هیجانات پیش‌بینی شود که در کدام مناطق احتمال مشکلات سازگاری ارتباطی وجود خواهد داشت و برای پیشگیری از آن راه‌حلهایی با کمک متخصصین اندیشه ارائه شود. همچنین پیشنهاد می‌شود که کارگاه‌ها و آموزش‌هایی مبتنی بر هیجان-معنویت ایجاد شود تا شرایط آموزش مؤلفه‌های تنظیم هیجان و معنویت درونی فراهم شود.

واریانس دشواری تنظیم هیجان را پیش‌بینی کند. باید توجه داشت عامل زندگی معنوی هسته‌ی درونی، مجموع تأثیرات بالایی بر دشواری تنظیم هیجان دارد؛ چراکه به‌طور کل می‌تواند ۶۳- درصد از واریانس کل دشواری تنظیم هیجان را پیش‌بینی نماید. این یافته با پژوهش باعزت و شریف زاده که نشان دادند مؤلفه‌های هوش معنوی بیشتر از مؤلفه‌های هوش هیجانی در تبیین و پیش‌بینی استرس شغلی مؤثر است، همسو می‌باشد (۲۷).

با توجه به یافته‌های پژوهش، هوش معنوی یکی از علت‌های دشواری تنظیم هیجان است؛ به‌طوری‌که اگر هوش معنوی فردی بالا باشد، خودتنظیمی هیجانی فرد هم بالا خواهد رفت. جنایت و جرم مسئله‌ای است که باید کاملاً ریشه‌یابی شود. عوامل روانشناختی تأثیر به‌سزایی بر این امر دارد؛ همانند خودتنظیمی هیجان که عامل مهمی در سازگاری و تفسیر افراد در مقابل حادثه‌ای می‌باشد. همان‌طور که گروس (Gross) می‌گوید: "راهبردهای تنظیم هیجان که قبل از وقوع حادثه فعال می‌شوند، در کنترل هیجان منفی حوادث نقش مهمی دارند؛ زیرا سبب تفسیر واقعه به نحوی می‌شوند که پاسخ‌های هیجانی منفی را کاهش می‌دهد". پژوهش‌ها نشان می‌دهند تفاوت‌های افراد در استفاده از سبک‌های مختلف تنظیم هیجان شناختی سبب پیامدهای عاطفی، شناختی و اجتماعی مختلفی می‌شود؛ چنان که استفاده از سبک‌های ارزیابی مجدد با هیجان‌های مثبت و عملکردهای میان‌فردی بهتر و بهزیستی بالا ارتباط دارد (۲۸). بدین معنا که اگر فردی با مسأله‌ای استرس‌زا برخورد کند، با توجه به سبک‌های شناختی-هیجانی می‌تواند به گونه‌ای منطقی با آن استرس برخورد کند و درنهایت سبب آسیب‌های فردی و اجتماعی نشود.

همان‌طور که یافته‌ها نشان داد مؤلفه‌ای که باعث افزایش خودتنظیمی می‌شود، هوش معنوی است.

References

1. Holy Qur'an, Trans: Fouladvand, Tehran: Darolquran; 2005 (Persian).
2. Heydari A, Eghbal F. Relationship difficulties with emotion regulation, attachment styles and marital satisfaction in couples' intimacy with the steel industry in Ahwaz. *New Findings in Psychology*. 2012; 1(4): 113-132 (Persian).
3. Gross JJ. The emerging field of emotion regulation: an integrative review. *Review of General Psychology*. 1998; 2(3): 271-299.
4. Hofmann SG, Kahdan TB. The affective style questionnaire: development and psychometric properties. *Journal of Psychopathol Behavior Assessment*. 2010; 32(2): 255-263.
5. Davidson RJ. Darwin and the neural bases of emotion and affective style. *Annals of the New York Academy of Sciences*. 2003; 1000(1): 316-336.
6. Ekman PE. *Emotions revealed*. New York: Times Books; 2003.
7. Ross LA. Spiritual aspects of nursing. *Journal of Advanced Nursing*. 1994; 19(3): 439-447.
8. Rajae A. Emotional intelligence: perspectives and challenges. *Journal of Educational*. 2010; 2:9 (Persian).
9. Emmons RA. *The psychology of ultimate concerns: Motivation and spirituality in personality*. New York: Guilford Press; 1999. P. 51-73.
10. Jain M, Purohit P. Spiritual intelligence: A contemporary concern with regard to living status of the senior citizens. *Journal of the Indian Academy of Applied Psychology*. 2006; 32(3): 227-233.
11. Elkins M, Cavendish R. Developing a plan for pediatric spiritual care. *Holistic Nursing Practice*. 2004; 18(4): 179-184.
12. Emmons RA. Is spirituality intelligence? Motivation, cognition and the psychology of the ultimate concern. *The International Journal for the Psychology of Religion*. 2002; 10(1): 3-26.
13. Smith S. Exploring the interaction of emotional Intelligence and spirituality. *Traumatology*. 2004; 10(4): 231-243.
14. Thompson I. Mental health and spiritual care. *Nursing Standard*. 2002; 17(9): 33-38.
15. Sayade Toranlo H, Jamali R, Ghafuri SH. Examine the relationship between religious belief in Islam and emotional Intelligence students. *Modern Religious Thought*. 2007; 3(11): 145-172.
16. Nazarzadeh F, Mirdoraghi F, Kareshki H. The role of personality traits in students' emotional self-regulation. 6th National Conference on Mental Health. Tehran, Iran. 2012; 977-988 (Persian).
17. Alavi KH. [Efficacy of dialectical behavior therapy group to reduce the symptoms of depression in Mashhad]. Clinical Master's thesis, Faculty of Education and Psychology. Ferdowsi University of Mashhad; 2009 (Persian).
18. Hamid N, Keykhosravani M, Babamiri M, Dehghani M. Examine the relationship between mental health and spiritual intelligence resiliency Kermanshah University of Medical Sciences. *Jentashapir Journal of Health Sciences*. 2012; 3(2): 331-338 (Persian).
19. Moallemi S, Raghibi M, Salari DZ. Comparison of spiritual intelligence and mental health in addicts and normal individuals. *The Journal of Shahid Sadoughi University of Medical Sciences*. 2010; 18(3): 234-242 (Persian).
20. Razavi A, Naziri G, Ghanbari R. Study emotional intelligence of criminals based on the kind of crime and its relation to the mental health. *Journal of Cultural Engendering*. 2012; 6(57-58): 59-73 (Persian).
21. Garnefski N, Grol M, Kraaij V, Hamming JF. Cognitive coping and goal adjustment in people with Peripheral Arterial Disease: Relationships with depressive symptoms. *Patient Education and Counseling*. 2009; 76(1): 132-137.
22. Oswald KD. [Nurses' perceptions of spirituality and spiritual care and emotional Intelligence]. Doctoral Dissertation, Drake University, Des Moines, IA, US; 2004.
23. Van Leeuwen R, Cusveller B. Nursing competencies for spiritual care. *Journal of Advanced Nursing*. 2004; 48(3): 234-246.
24. Conscious Pursuits, Spiritual Intelligence, Conscious Pursuits, Inc, All Rights Reserved; 2005.
25. Faramarzi S, Homae R, Soltani Hoseeini F. Students investigate the relationship between emotional intelligence and spiritual intelligence. *Journal of Islamic Studies and*

- Psychology Specialization. 2009; 3(5): 7-23 (Persian).
26. Najafi Zand J. Emotional intelligence in everyday life and scientific inquiry. Tehran: Sokhan Press; 2006 (Persian).
27. Baezzat F, Sharifzadeh H. Relationship between spiritual intelligence and emotional intelligence with job stress in university employees. Journal of Occupational and Organizational Consulting. 2013; 4(13): 55-68 (Persian).
28. Gross JJ, John OP. Individual differences in two emotion regulation processes: implications for affect, relationships, and well-being. Journal of Personality and Social Psychology. 2003; 85(2): 348-362.